

ŚLADAMI BESKIDZKIEJ ARCHITEKTURY REGIONALNEJ

STOPAMI BESKYDSKEJ
REGIONÁLNEJ ARCHITEKTÚRY

ŚLADAMI BESKIDZKIEJ ARCHITEKTURY REGIONALNEJ

STOPAMI BESKYDSKEJ REGIONÁLNEJ ARCHITEKTÚRY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz z budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy i w 5% - Powiat Żywiecki.
Projekt spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v 85% v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko - Slovenská republika 2007 – 2013 a Štátneho rozpočtu v 10% prostredníctvom Euroregiónu Beskydy a 5% Žywieckim okresom

Szanowni Państwo,

Oddajemy do Państwa dyspozycji publikację zawierającą przegląd najważniejszych i najciekawszych obiektów budownictwa regionalnego na terenie Beskidu Żywieckiego i Kysuckiego widzianych oczyma uczestników projektu pt. „Śladami Beskidzkiej Architektury Regionalnej”.

Dzięki podjętym w ramach projektu działaniom uczniowie i ich opiekunowie mieli okazję do zgłębienia i rozpowszechnienia wiedzy na temat tradycyjnej architektury regionalnej pogranicza polsko – słowackiego.

A jest się czym interesować, ponieważ w ostatnich dziesięcioleciach, dzięki stałemu wzrostowi gospodarczemu i zniesieniu granic znacznie poprawiły się warunki życia. Ludzie budują coraz więcej. Modne staje się posiadanie domu użytkowanego sezonowo - wzrasta więc ilość budynków mieszkalnych i letniskowych. Swoboda w przepływie informacji, materiałów i technologii oraz niemal całkowita dowolność w wyborze projektu nowo powstających obiektów skutkują coraz większym zanieczyszczeniem regionalnego krajobrazu budowlanego zapożyczeniami z innych terenów. Często powstają budynki ciekawe i nowoczesne ale nie pasujące do otoczenia, naruszające spójność stylu architektonicznego, właściwego naszemu regionowi.

Z takimi samymi problemami borykają się nasi sąsiedzi, dlatego projekt był realizowany wspólnymi siłami, we współpracy z partnerem zagranicznym – Stredną Odborną Skolą Drevarską z m. Krasno nad Kysucou na Słowacji.

Zachęcamy Państwa do zapoznania się z niniejszą publikacją. Mamy nadzieję, że wybrane przez nas przykłady zachęcą Państwa do refleksji nad tożsamością naszego regionu architektonicznego.

Beata Szemraj – koordynator projektu
Magdalena Molenda – opiekun Koła Architektury Regionalnej

Twórcami fotografii i rysunków są uczestnicy kursu w ramach działań związanych z realizacją projektu. Styczeń 2012 – Maj 2012

Tvorcovia fotografií a kresieb, sú študenti v rámci činnosti súvisiacich s realizáciou projektu. Január 2012 - máj 2012

Spis treści

<i>MUZEA – domy mieszkalne / Múzea – domy</i>	
<i>Stara Chałupa w Milówce / Stará Chata v Milówce.....</i>	<i>7</i>
<i>Chata Kawuloka w Istebnej / Chata Kawuloka v Istebnej.....</i>	<i>11</i>
<i>Domek Ogrodnika w Suchej Beskidzkiej / Záhradníka Chata v Suchej Beskidzkiej.....</i>	<i>12</i>
<i>Budynki mieszkalne w Beskidach / Bytové domy v Beskydoch.....</i>	<i>13</i>
<i>KARCZMY / Hostinci</i>	<i>15</i>
<i>Karczma RZYM w Suchej Beskidzkiej / RÍM hostinec v Suchej Beskidzkiej</i>	<i>16</i>
<i>Stara Karczma w Jeleśni / Stara krčma v Jeleśni</i>	<i>17</i>
<i>SKANSENY / Skanzeny</i>	
<i>Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej / Oravský etnografický park v Zubrzycy Górnej</i>	<i>19</i>
<i>Skanzen w Vychylovce - Muzeum Wsi Kysuckej / Skanzen v Vychylovke – Múzeum Kysuckej dediny</i>	<i>24</i>
<i>KOŚCIOŁY / Kostoly</i>	<i>27</i>
<i>Kościół pw. św. Katarzyny w Cięcinnie / Kostol Sv Katarzyny v Cięcinnie</i>	<i>28</i>
<i>Kościół pw. św. Andrzeja Apostoła w Gilowicach / Kostol Sv Andrzeja apoštola v Gilowicach</i>	<i>30</i>
<i>Kościół pw. św. Jakuba w Szczyrku / Kostol Sv Jakuba v Szczyrku</i>	<i>32</i>
<i>Kościół pw. św. Szymona i Judy Tadeusza w Łodygowicach / Kostol Sv Šimona a Judy v Łodygowicach</i>	<i>36</i>

Stara Chałupa w Milówce

Stará Chata v Milówce

Stara Chałupa w Milówce. Obiekt ten został wzniesiony w 1739 roku. Z dokumentów wynika, że pierwszym właścicielem budynku był milowski karczmarz Piotr Gorel. W latach 80-tych XX wieku budynek został poddany gruntownej i szczegółowej renowacji. Przeprowadzono także badania terenowe, po czym obiekt udostępniono zwiedzającym. W 1992 roku z powodu braku pieniędzy na utrzymanie budynku, ostatnia właścicielka Ludwika Kąkol przekazała go na własność Gminie Milówka. Gminny Ośrodek Kultury zorganizował w nim muzeum regionalne.

Milówka - Stara Chałupa / Milówka – Stará chata.

Milówka - Stara Chałupa / Milówka – Stará chata.

Stara Chata v Milówce. Budova bola postavená v roku 1739. Dokumenty ukazujú, že prvým majiteľom domu bol Milowski krčmár Piotr Gorel. V 80. rokoch dvadsiateho storočia, budova prešla rozsiahlou a podrobnou rekonštrukciou. Vykonané aj terénne štúdie, a zariadenia k dispozícii verejnosti. V roku 1992, kvôli nedostatku peňazí na udržiavanie budovy, posledný majiteľka Ludwika Kąkol mu vo vlastníctve obce Milówka. Spoločné kultúrne centrum organizuje v regionálnom múzeu.

Do sieni chatupy wchodzi się przez bogato zdobione, kołkowane i szalowane drzwi o archaicznej konstrukcji.

Część gospodarczą tego pomieszczenia symbolizują narzędzia porozwieszane na ścianach.

*Stara Chalupa – wnętrze izby i jej wyposażenie.
Stará chata – vybavenie komory.*

Chodba zadanie chaty na bogato zdobionych drzwi koliki a drevárstva archaický dizajn.

Niektoré obchodné priestory symbolizujú zavesené nástroje na stenách.

Najstarszą częścią obiektu jest izba w której koncentrowało się życie mieszkańców. Po lewej stronie od wejścia stoi piec kuchenny, biały z okapem, służący do gotowania potraw i pieczenia chleba. Całe wyposażenie chatupy pochodzi z XIX wieku.

Naprzeciwko pieca po przekątnej linii znajduje się najbardziej honorowa część izby tzw. „święty kąt”.

Najstaršia časť budovy je miesto, kde Komora sa zamerala životy ľudí. Na ľavej strane od vstupu je sporák, melie z baldachýnu, ktorý sa používa na varenie a pečenie chleba. Všetky zariadenia chaty v devätnástom storočí. Šikmo naproti kachlí linky je najvznešenejšie časť tzv komôr. „Svätý kút”.

*Milówka – drzwi do Starej Chalupy Stara Chalupa – wnętrze izby z piecem. Wyposażenie.
Milówka – Stará chata. Okno budovy. Stará chata - vnútorná komora s pece. Vybavenie.*

Od tego właśnie kąta w obie strony rozchodzą się obrazy wiszące skośnie w stosunku do ścian. Poniżej obrazów stoi stół z intarsjowanym, czyli wykładanym innym gatunkiem drewna, blatem. Używany był tylko podczas większych świąt takich jak wieczerza wigilijna, a miejsce za nim stanowiło najbardziej honorowe w całej izbie.

Z tohto zvláštného uhla na obe strany rozchádzajú šikmé snímky visí po stenách. Nižšie je tabuľka obrázky, ktoré je vykladané rôznych drevín. To bolo používané len pri veľkých sviatkoch ako Štedrý deň a miesto pre neho bola najvznešenejšie v celej miestnosti.

Milówka – Stara Chalupa – widok z boku. Fragment elewacji.
Milówka – Stará chata - pohľad z boku. Časť fasády.

Milówka – Stara Chalupa – wewnątrz izby i jej wyposażenie.
Milówka - Stará chata - vnútorná komora a vybavenie.

Kolejnym pomieszczeniem znajdującym się w Starej Chalupie jest alkierz, część budynku, która konstrukcyjnie została wyodrębniona w trakcie budowy i wybielona. Wystaje tu trzon pieca chlebowego, a przy nim znajduje się kłapa zamykająca piwniczkę, która pełniła funkcje schowka pod podłogą.

Nad wszystkimi pomieszczeniami znajduje się strych.

Ďalší priestor sa nachádza na Starom chate, tam je výklenok, časť domu, ktorý bol sa točil mimo jeho stavbu v priebehu výstavby a bielenej. Tu rozširuje jadro peci, a keď uzavretie klapky je pivnica, ktorý slúžil ako do schránky na podlahe.

Vo všetkých izbách sú podkrovné.

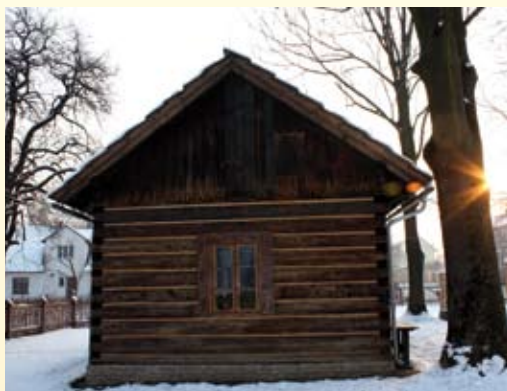

*Milówka –budynek mieszkalny przeniesiony z Przylękowa.
Milówka – bytový dom prenesení z Przylékowa.*

Oprócz Starej Chatupy na terenie Skansenu pojawił się inny budynek. Do Milówki przeniesiono stuletnią drewnianą chatę z Przylékowa. W budynku prowadzone są warsztaty z zakresu garncarstwa, ceramiki, malarstwa na szkle, rzeźby w drewnie i tkactwa.

Okrem starých chalúp v skanzene sa objavila iná budova. Milówka prevedené na storočia drevené búde s Przylékowa. Stavba je vykonávaná na semináre keramiky, keramika, maľovanie skla, rezbárstvo a tkanie.

*Milówka – budynek mieszkalny z początku XX w. przeniesiony z Przylékowa. Świątek.
Milówka – bytový dom prenesení z Przylékowa. Sviatok.*

Chata Kawuloka w Istebnej

Chata Kawuloka v Istebnej

Chata Kawuloka została wybudowana w 1863 roku. Wnętrze składa się z dwóch izb – białej i czarnej, oddzielonych sienią. Izba biała służyła jako pomieszczenie reprezentacyjne, wykorzystywane jedynie w celach mieszkaniowych. Życie domowników toczyło się natomiast w izbie czarnej. Znajdował się w niej kurny piec, pozbawiony komina w związku z należnym od niego wysokim podatkiem. Dym, który powstawał podczas rozpalamia ognia, unosił się w pomieszczeniu, by znaleźć ujście na zewnątrz w otworach drzwiowych i okiennych, otwartych niezależnie od pory roku. Za jego sprawą ściany mają charakterystyczną, ciemną barwę, stąd też izba nazywana jest czarną. Piec oprócz tego, że stanowił źródło ogrzewania i służył do celów gastronomicznych, był też miejscem, pod którym zbierała się rodzina, by z upodobaniem słuchać opowieści najstarszych członków rodziny – babki i dziadka.

Istebna – Chata Kawuloka / Istebna - Chalupa Kawuloka.

Istebna – wnętrze i wyposażenie Chaty Kawuloka.
Istebna - interiér a vybavenie Kawuloka chaty.

Kawuloka Chata bola postavená v roku 1863. Interiér sa skladá z dvoch komôr - biela a čierna, oddelených chodby. Biely dom slúžil ako reprezentatívna miestnosť slúžiace iba k obytným účelom. Život išiel ďalej, zatiaľ čo obyvatelia v miestnosti čiernej. Tam bol kurna sporák, bez komína v súvislosti s vzhľadom k vysokej dane. Dymu, ktorý bol vytvorený, keď zapaloval oheň, sa vznášala v priestore, najšť odbyt mimo dverných a okenných otvorov, otvorte v akomkoľvek ročnom období. Tým znamená, že steny majú charakteristickú tmavú farbu, takže sa nazýva čiernu komoru. Pečieme okrem toho, že zdroj tepla, a slúžil pre reštaurácie, a bol tiež miesto, odkiaľ rodina zhromaždila počť príbehy s potešením najstarší členovia rodiny - babička a dedko.

Domek Ogrodnika w Suchoj Beskidzkiej

Záhradníka Chata v Suchoj Beskidzkiej

Sucha Beskidzka – zrekonstruowany szalas pasterski.
Sucha Beskidzka - obnovená pastiersky salaš.

Sucha Beskidzka – wewnątrz i wyposażenie Domku Ogrodnika.
Sucha Beskidzka - vnútra a vybavenie domu záhradníka.

Domek ogrodnika jest to murowany budynek pochodzący z przełomu XVIII i XIX wieku. Wraz z innymi budynkami tworzył zaplecze gospodarcze zamku. Gdy zdecydujemy się zwiedzić rekonstrukcję domku ogrodnika warto zwrócić uwagę na kapliczkę przydrożną, której głównym elementem jest figurka św. Kingi wylowiona z rzeki. Uwagę zwraca również zrekonstruowany szalas pasterski w którym możemy zobaczyć m. in. kocioł (gotowano w nim mleko na sery), przyrządy do wytwarzania serów, a także przedmioty służące w życiu codziennym. Po zwiedzeniu wyżej wymienionych obiektów warto zobaczyć kuźnię z XIX w., znajdujący się w niej miech z 1829 roku oraz zrekonstruowany piec. Ciekawą wystawę tworzą również ręcznie wykonywane zabawki pochodzące ze Stryszawy.

Sucha Beskidzka
– Ościeża drzwi
i wyposażenie szalasu.

Sucha Beskidzka
– Dverné ostenia
a vybavenie salašu.

Záhradníka Dom je tehlový dom z konca osemnásteho a začiatku devätnásteho storočia. Spolu s ostatnými budovami z ekonomického základu hradu. Ak sa rozhodnete navštíviť rekonštrukcii domčeku záhradníka upozorníť na vedľajšej kolaji kaplnke, ktorého hlavným prvkom je socha sv Kingi zdvihol od rieky. Pozornosť je tiež obnovená pastiersku búde, v ktorej vidíme medzi ostatnými. kotol (varené v mlieku pre syr), prístroje na výrobu syrov, rovnako ako objekty používané v každodennom živote. Po návšteve vyššie uvedené objekty vidieť kováčsku dielňu z devätnásteho storočia, nájdené v jej úsmevu v roku 1829 a rekonštruované pece. Zaujímavá výstava tiež vytvoríť ručne vyrábané hračky prichádzajúce z Stryszawy.

Budynki mieszkalne w Beskidach

Bytové domy v Beskydoch

Architektura jest chyba najbardziej namacalnym wyrazem kultury społeczeństwa. Budownictwo drewniane (w przeciwieństwie do architektury murowanej) przez wiele stuleci rozwijało się w swoistej odrębności, prawie wcale nie ulegając wpływowi obcej architektury.

Architektúra je možno najviac konkrétnym vyjadrením kultúry spoločnosti. Drevené stavanie (na rozdiel od kamennej architektúry) po mnoho storočí vyvinul v druh odlúčená, takmer nikdy je ovplyvňovaný zahraničnej architektúry.

Twórcy regionalnej sztuki budowlanej często byli samoukami, a potrzebne umiejętności przekazywali sobie z pokolenia na pokolenie. Sztuka budowlana: osiągnięcia konstrukcyjne i walory artystyczne kształtowały się odmiennie w różnych regionach kraju, dlatego nazywa się ją architekturą regionalną. Na jej formę oraz wygląd wpływały warunki klimatyczne, dostęp do materiałów budowlanych, a nawet zajęcia i temperament mieszkańców danego terytorium.

Tvorcovia regionálnej stavebnej praxi často samouk, a podal potrebné zručnosti z generácie na generáciu. Umenie Budovanie: dosiahnutie štruktúrálnej a umeleckej hodnoty sa vyvinuli rozdielne v rôznych oblastiach krajiny, čo je dôvod, prečo sa mu hovorí regionálna architektúra. Vo svojej forme a tvárnosť klimatických podmienok, prístup k stavebných materiálom, dokonca zabavenie a temperament obyvateľov daného územia.

Budowanie w zgodzie z tradycją nie powinno oznaczać stosowania we współczesnej architekturze przestarzałych konstrukcji i rozwiązań oraz materiałów będących przeżytkiem, np. ścian wieńcowych czy pokryć ze strzechy. Wierność tradycji nie może wstrzymywać rozwoju. Poza tym w budownictwie tradycyjnym zawsze najważniejsza była logika rozwiązań, dostosowanie do wymagań użytkowników i możliwości technicznych, a w budowaniu uwzględnianie warunków życia. Te cechy architektury ludowej powinny być przenoszone na budownictwo współczesne. Dowodem na to, że jest to możliwe, są zrealizowane nowe obiekty, które wrastają w krajobraz i starą zabudowę, w ich projektowaniu uwzględniono tradycyjne formy regionalne, i są urokliwe, choć przy ich wznoszeniu wystrzegano się zapożyczania form z obcych kręgów kulturowych.

Budova v súlade s tradíciou by nemalo znamenať používanie zastarané v súčasnej architektúre a dizajne riešenia a materiálov, ktoré sú zastarané, ako koronárne stenu alebo krytu s strechou. Vernosť tradícii nebráni rozvoju. Navyše pri budovaní tradičnej logiky bol vždy najdôležitejší riešenia, ktoré sa prispôbia požiadavkám zákazníka a technických možností a s ohľadom na životné podmienky v objekte. Tieto vlastnosti ľudovej architektúry by mali byť prevedené do modernej výstavby. Dôkaz, že je to možné, sú dokončené nové priestory, ktoré rastú do krajiny a starých budov, dizajn zahŕňa tradičné formy regionálnej, a sú očarujúce, ale vyvaroval stavbou chvať foriem cudzích kultúr.

KARCZMY

Hostinci

*Kocierz – Karczma i Hotel – wejście.
Kocierz – Krčma a Hotel – vstup.*

Na przestrzeni wieków karczmy wielokrotnie zmieniały swój układ funkcjonalny i formę. Do XVIII w. budowano je wyłącznie z drewna, później wznoszono karczmy murowane, jednak także one nawiązywały formą i układem do drewnianych pierwowzorów. Karczmy budowano w każdym miasteczku i większej wsi, a lokalizowano w miejscach, gdzie najłatwiej było o klientów – najczęściej w środku wsi, obok kościoła lub na szlakach komunikacyjnych.

Hostinci

V priebehu storočí, hostinec opakovane zmenila jeho funkčné vzhľad a formu. Až do osemnásteho storočia, boli postavené výhradne z dreva, neskôr postavený murovaný hostinec, ale tiež sa zmieňoval o forme a usporiadanie drevených prototypov. Hostinec bol postavený v každom meste a väčších dedinách a boli umiestnené v miestach, kde to bolo jednoduchšie pre zákazníkov, spravidla v strede obce, vedľa kostola alebo na cestách.

Ustroń Równica – Karczma i Hotel na Równicy / Ustroń Równica - Hostinec a hotel Równica.

Karczma RZYM w Suchej Beskidzkiej

RÍM hostinec v Suchej Beskidzkiej

Sucha Beskidzka – Karczma Rzym – elewacja boczna i wejście / Sucha Beskidzka – Krčma Rím – bočný vchod a elevácie.

Karczma powstała na początku XVIII wieku, kiedy w Suchej urządzone były końskie targi. Zjeżdżali się kupcy z okolicy i handlowali, a targu dobijali w gospodzie na rynku.

Kiedyś w gospodzie mieszkali ludzie, goście zaś przyjmowani byli w sieni. Teraz w „Rzymie” nikt nie mieszka, urządzono kawiarnię i restaurację, wykopano podziemia, gdzie mieszczą się magazyny.

Sucha Beskidzka – Karczma Rzym – dekoracje wnętrza.

Sucha Beskidzka – Krčma Rím – interiérové dekorácie.

Krčma bola založená na začiatku osemnásteho storočia, kedy boli v Suché organizované konské trhy. Chystáte sa na obchodníkov v oblasti a obchodovaných a trh zakončená v krčme na trhu.

Akonáhle ľudia žili v hostinci, boli hostia dostali v hale. Teraz „Rím” Nikto žije, zdobené kaviareň a reštaurácia, kopal v podzemí, kde jeho obchody.

Stara Karczma w Jeleśni

Stara krčma v Jeleśni

Stara Karczma w Jeleśni jest najcenniejszym zabytkiem w Jeleśni. Znajduje się ona na szlaku handlowym prowadzącym z Żywca do Słowacji. Dokładna data powstania karczmy jest trudna do ustalenia ale pewnym jest, że powstała w pierwszej połowie XVII w. Pierwszym znanym z kronik karczmarzem był Szymon Pietrzyca.

*Karczma zaprasza nas do siebie słowami:
„Cyś ty chłopie łosolol, cy ty ni mos rozumu?
Karczma stoi u drogi, A ty idzies do domu!”*

*Jeleśnia – Stara Karczma – wewnątrz.
Jeleśnia – Stara krčma – vnútorne.*

*Jeleśnia – Stara Karczma.
Jeleśnia – Stara krčma.*

Stara krčma v Jeleśni je najcennejšou pamiatkou Jeleśni. Nachádza sa na obchodnej ceste vedúcej z Żywca na Slovensko. Presný dátum krčmy je ťažké určiť, ale je isté, že vznikla v prvej polovici sedemnásteho storočia, prvý známy z kroniky hostinský bol Szymon Pietrzyca.

Krčma vzyva nás k seba:
„Čo si ti chlap osol, ne máš rozumu?
„Krčma stojí v ceste, a ty ideš domov!”

Karczma zachowała swój oryginalny styl jako nieliczna w tej części Europy. Jest to karczma polska o konstrukcji zrębowej. Wybudowana z drewna modrzewiowego. Dach łamany polski pokryty gontem, który jest charakterystycznym dla tego regionu.

Stara krčma si zachovala svoj pôvodný štýl ako vzácny v tejto časti Európy. To je poľská hostinec s protokolu stavby. Bol postavený z smrekovcového dreva. Poľský sedlovou strechou pokrytá šindľom, čo je charakteristické pre tento región.

*Szczyrk – Przełęcz Salmopolska – Gazdówka.
Szczyrk – Salmopolska priesmyk – Gazdovka.*

*Szczyrk - Karczmy w Beskidach – elementy dekoracyjne.
Krčmy v Beskydoch – dekoratívne prvky.*

Czasy, gdy w każdej wsi i na rozstaju dróg czekała na wędrowców gościnną karczma, zniknęły w mrokach historii.

Ale i dzisiaj powstają karczmy i gościńce, które projektowane są i wznoszone zgodnie z regionalną tradycją. Realizuje się nowe obiekty, które wpisane w naturalne otoczenie i istniejącą zabudowę, nie tylko są urokliwe, ale formą, rozwiązaniami i materiałami nawiązują do dorobku dawnych pokoleń.

Doby, kedy v každej dedine a na križovatke čaká na cestovateľov pohostinné hostince, zmizli v hmle histórie.

Ale ja dnes vznikajú, taverny a diaľnic, ktoré sú navrhnuté a vyrobené v súlade s regionálnou tradíciou. Implementuje nové zariadenie, ktoré vstúpili do prírodného prostredia a existujúcich budov sú nielen očarujúce, ale forma, riešenia a materiály sa vzťahujú k výsledkom predchádzajúcich generácií.

Kocierz – Karczma i Hotel – fragment okapu z rynną / Kocierz – Krčma a Hote – tabula nad výstupom

*Szczyrk – Przełęcz Salmopolska – Gazdówka.
Szczyrk – Salmopolska priesmyk – Gazdovka.*

Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej

Oravský etnografický park v Zubrzycy Górnej

Skanzen w Zubrzycy Górnej to park etnograficzny, w którym możemy podziwiać kulturę orawską. Na terenie owego skansenu znajdziemy wiele ciekawych i pięknych obiektów, które na pewno przykują naszą uwagę swoim urokiem.

Pierwsze wzmianki historyczne na temat owych terenów pochodzą z przełomu XVI/XVII wieku. W 1674 roku Mateusz Moniak został nobilitowany na soltysa i wznosił dwór, który dzisiaj możemy podziwiać, jako Dwór Moniaków. Natomiast w 1937 roku dwór wraz z posesją (ok. 4 ha) oraz innymi zabytkowymi budynkami został przekazany dla Skarbu Państwa w postaci darowizny, przez ostatnich spadkobierców Moniaków: Joannę Wilczkową i Sandora Lattyka „Łaciaka”. Po śmierci Joanny Wilczkowej w 1951 roku, osiedle dworskie zostało odnowione przez dr Hannę Pieńkowską, powstała wówczas myśl o zorganizowaniu tutaj skansenu. Rok 1955 jest rokiem, w którym skansen został otwarty.

Skanzen v Zubrzycy Górnej je etnografický park, kde môžeme obdivovať oravskú kultúru. V tomto skanzene nájdete mnoho zaujímavých a krásnych objektov, ktoré určite upútajú vašu pozornosť svojim šarmom.

Prvé akékoľvek historické zmienky o týchto oblastiach pochádzajú z prelomu šestnásteho / sedemnásteho storočia. V roku 1674 Mateusz Moniak bol povýšený do za starostu obce a vzniesol dvor, ktorý dnes môžeme obdivovať, ako Moniaków dvor. Okrem toho v roku 1937 bol dvor s majetkom (cca 4 ha) a ďalšími historickými budovami odovzdaný pre štátny rozpočet vo forme darov, poslednými dedičmi Moniaków: Joanna Wilczkowa a Sandora Lattyka „Łaciaka”. Po smrti Joanny Wilczkowej v roku 1951, dvorské sídlisko bolo obnovené Dr. Hanną Pieńkowską, vtedy vznikla myšlienka o zriadení skanzenu. Rok 1955 je rokom, v ktorom je skansen otvorený.

Zubrzyca Górna - wnętrza Dworu Moniaków / Zubrzyca Górna - Vnútri dvora Moniaków.

*Zubrzyca Górna
– wyposażenie budynków.*

*Zubrzyca Górna
– vybavenie budov.*

Architektura dworu i zabudowań mieszkalnych w Orawskim Parku Etnograficznym wywodzi się z lokalnego budownictwa, którego najbardziej charakterystycznym przedstawicielem jest tzw. „chalupa z wyżką”. Domy te są wyjątkowo urodziwe i nie mają odpowiednika w innych regionach Polski. Niewiele ich pozostało na wsiach, dlatego jest to skansen wyjątkowo cenny.

*Zubrzyca Górna – Pasięka orawska.
Zubrzyca Górna – chalupa Pasięka Oravská.*

Architektúra dvora a obytných objektov v Oravskom etnografickom parku pochádza z miestneho stavebného priemyslu, ktorého charakteristickejšim zástupcom je „chata s prebytkom“. Tieto domy sú veľmi pekné a nemajú žiadny náprotivok v ostatných poľských regiónoch. Len málo ľudí ostalo vo svojich dedinách, tak to je veľmi cenný skanzen.

*Zubrzyca Górna – chalupa z wyżką.
Zubrzyca Górna – chata z vyžka.*

Dzisiaj w muzeum orawskim znajdują się obiekty zabytkowe, pochodzące głównie z przelomu XVIII i XIX wieku: obiekty mieszkalne biedniejszych i zamożniejszych gospodarzy oraz przemysłowe (kuznia, tartak, folusz, olejarnia,), a także dzwonnica, szkoła wiejska i dwie karczmy. Od niedawna udostępniony jest do zwiedzania nowy sektor z zabytkowym kościołem drewnianym przeniesionym z Tokarni.

Dnes sa v Oravskej múzeu sú historické budovy, a to predovšetkým od konca osemnásteho a začiatku devätnásteho storočia obytné chudobnejšie a bohatšie poľnohospodárov a priemyselné (kováreň, píla, valcha, lisovňa oleja,), a zvonice, dedinská škola a dve krčmy. Nedávno je nový sektor, aby preskúmala historický drevený kostol, odovzdávané z Tokarnia.

Zubrzyca Górna - kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Śnieżnej z pierwszej połowy XVIII wieku, przeniesiony z Tokarni.

Zubrzyca Górna - kostol Panny Márie Snežnej v prvej polovici osemnásteho storočia, prenesený z Tokarni.

Skansen w Vychylovce - Muzeum Wsi Kisuckiej

Skansen v Vychylovke – Múzeum Kysuckej dediny

Skansen powstał w 1981 roku. Ułożono go w wąskiej dolinie wcinającej się w grzbiet gór zwanych Beskidy Kisuckie. Wybór miejsca, w którym utworzono Muzeum Wsi Kisuckiej nie był przypadkowy. Na terenie obecnego skansenu znajdowało się już kilka starych zagród, wykorzystywanych sezonowo przez pasterzy.

Skansen bol založený v roku 1981. Nachádzal sa v úzkom údolí nakrájame na hrebeni hôr s názvom Kysucké Beskydy. Výber umiestnenia, kam ste vytvorili múzeum obce Kysuce nebola náhodná. V súčasnej múzea bol už niekoľko starých usadlostí, používané sezónne pastieri.

Najstarszy dom mieszkalny pochodzi z 1806 roku i został przeniesiony z Oščadnicy / Najstarší obytný dom pochádza z roku 1806 a bol prevezený z Oščadnici.

*Vychylovka – zabudowania mieszkalne.
Vychylovka - obytné budovy.*

W centrum skansenu znajduje się murowana kaplica Marii Panny Różańcowej sprowadzona z miejscowości Zborov nad Bystricou. Obok niewielki cmentarz, pełen starych, krętych krzyży i figura św. Jana Nepomucena, który strzeże skansen od powodzi.

V centre skanzena je kamenná kaplnka Panny Márie Ružencovej priniesol z dediny Zborov n/d Bystricou. Vedľa malý cintorín, plný starých, kovaných železných kríže a socha sv. Jana Nepomuckého, ktorý strážia skanzen z povodní.

Nieopodal kaplicy stoi karczma przeniesiona ze wsi Korňa. Gospoda nadal pełni swą funkcję. Jest też młyn wodny, folusz i warsztaty, które kiedyś służyły wiejskim rzemieślnikom.

Nedáľeko kaplnky je presunutá z obce hostince Korn. Krčma ešte drží svoju funkciu. K dispozícii je tiež vodný mlyn, valcha a workshop, ktorý kedysi pôsobil obecnej remeselníkov.

*Vychylovka - Kaplica M. P. Różańcowej.
Vychylovka - Kaplnka Panny Márie Ružencovej.*

*Vychylovka - karczma przeniesiona ze wsi Korňa.
Krcma prenesena z dediny Korn.*

Vychylovka – warsztat / Vychylovka - Vychylovka – dielna.

Vychylovka – młyn wodny / Vychylovka - vodný mlyn.

*Vychylovka – budynek mieszkalny. Wejście do domu.
Vychylovka - obytná budova. Vchod do domu.*

Muzeum Wsi Kisuckiej można zwiedzać na piechotę albo skorzystać z przejazdki zabytkową kolejką wąskotorową, która kiedyś prowadziła aż na Orawę do miejscowości Lokca i służyła do zwożenia drewna z lasu.

Kysuce Múzeum dediny je možné navštíviť pešo alebo chytiť jazdu historickej úzkokoľajnej železnice, ktorá kedysi bežal až Orava Lokca do dediny a bol používaný na ťahanie palivové drevo z lesa.

KOŚCIOŁY

Kostoly

Donajcenniejszych zabytków budownictwa drewnianego w Beskidach należą obiekty architektury sakralnej. Ich wartość polega przede wszystkim na tym, że są najstarszymi i najlepiej zachowanymi zabytkami budownictwa drewnianego, jakie się ostały. Zaslужują na uwagę jeszcze z jednego powodu – są największymi osiągnięciami sztuki ciesielskiej, która wyrosła z rodzimej tradycji ulegając oddziaływaniu poszczególnych epok w stopniu wyższym niż przejawia się to w innych obiektach architektury drewnianej.

Wysoki poziom kunsztu budowlanego gwarantowali mistrzowie cechowi, którzy zazwyczaj tworzyli budynki sakralne. W źródłach archiwalnych można wyszukać wiele nazwisk budowniczych kościołów drewnianych. Często ich nazwiska są uwidocznione na belkach kościołów. Niektórzy twórcy specjalizowali się w zakresie budownictwa sakralnego. Jednak większość autorów to cieśle chłopscy, dlatego w ich dziełach dominuje swoisty ludowy charakter.

Najcennejšie pamiatky drevenej architektúry v Beskydoch patrí medzi predmety náboženskej architektúry. Ich hodnota spočíva predovšetkým v tom, že sú najstaršie a najlepšie zachovaných pamiatok z drevených budov, ktoré vydržali. Zaslúži si viac pozornosti pre jedného dôvodu - sú najväčšie úspechy stolárstvo, ktorý vznikol z pôvodnej tradície vplyvom rôznych epoch prinášajúci väčší rozsah, než sa prejavia v iných objektoch drevenej architektúry.

Vysoká úroveň stavebných remesiel zaručená cechové majstri, ktorí sa zvyčajne tvorili náboženské budovy. Tieto archívne pramene, môžete nájsť mnoho mená staviteľov drevených kostolov. Často ich mená sú uvedené na nosníkoch cirkví. Niektorí umelci sa špecializujú v oblasti cirkevnej architektúry. Avšak, väčšina autorov sú roľníckej stolári, takže majú akýsi ľudový funguje dominuje charakter.

Kościół pw. św. Katarzyny w Cięcinie

Kostol Sv Katarzyny v Cięcinie

*Cięcina-kościół św. Katarzyny – wejście do świątyni.
Cięcina – kostol Sv Katarzyny – vstup do chrámu.*

*Kościół św. Katarzyny – wieża kościoła.
Kostol Sv Katarzyny – veža kostola.*

*Cięcina-kościół św. Katarzyny.
Cięcina – kostol Sv Katarzyny.*

To je šestnásteho storočia budova, perfektne dopravu našej Beskidzka „umenie stavby“ alebo kultúru. To bolo založené v roku 1542, rovnako ako kaplnka kostola odbor v Radziechowach. V rokoch 1666-1667 bola predĺžená loď a veža bola pridaná. V 1789 r. Cięcina sa stala samostatnou farnosťou a jej pastorm bol Fr. Marcell Stupecki. 68 rokov neskôr sakristie a oratórium bola pridaná.

Kościół składa się z krótkiego prezbiterium, wydłużonej nawy oraz wieży po stronie zachodniej. Wnętrze jest zdecydowanie w stylu barokowym, dominuje przepych, dużo złota i zdobień. Po prawej stronie znajduje się ołtarz św. Anny wykonany z drewna polichromowanego. W bocznej części świątyni znajduje się ołtarz poświęcony św. Franciszkowi z Asyżu, który widnieje w nim jako płaskorzeźba i nawiązuje do epoki klasycyzmu.

*Cięcina- kościół św. Katarzyny – ołtarz boczny i barokowe zdobienia.
Cięcina – kostol Sv Katarzyny - bočné oltár a barokové výzdoba.*

Kostol sa skladá z krátkej presbytérium, loď a veža rozšírená na západ. Interiér je určite v barokovom štýle, dominuje luxus, veľa zlata a ozdôb. Na pravej strane je oltár Sv Anny z polychromovaného dreva. Na jednej strane chrámu je oltár zasvätený Sv František z Assisi, ktorý sa objaví v ňom ako reliéf a vzťahuje sa k obdobiu klasicizmu.

*Cięcina- kościół św. Katarzyny – nawa główna.
Cięcina – kostol Sv Katarzyny – hlavná loď.*

*Cięcina- kościół św. Katarzyny – ołtarz boczny i barokowe zdobienia.
Cięcina – kostol Sv Katarzyny - bočné oltár a barokové výzdoba.*

Kościół pw. św. Andrzeja Apostoła w Gilowicach

Kostol Sv Andrzeja apoštola v Gilowicach

Pierwszy kościół w Gilowicach był drewnianą budowlą bez wieży. W 1614 r. dobudowano wieżę, w której umieszczono dwa renesansowe dzwony (obydwa zachowały się do dzisiejszego dnia).

Prvý kostol v Gilowicach bola drevená stavba bez veže. V roku 1614 bola veža pridané, v ktorom sú dva zvoný renesančné (obaja prežili do dnešných dní).

*Gilowice - kościół św. Andrzeja Apostoła – fragment elewacji.
Gilowice – kostol Sv Andrzeja apoštola – časti fasády.*

W baroku ufundowano nowy ołtarz główny, który nadal znajduje się w kościele. W skład ołtarza wchodzi dwa obrazy: Powołania Apostołów Andrzeja i Piotra oraz Obraz św. Anny. We wnęce ołtarzowej znajduje się gotycka figurka Madonny z Dzieciątkiem. Kościół przeniesiono do Gilowic w 1756 r. Zachowano jego pierwotny kształt z Rychwałdu – prostokątna nawa z mniejszym trójbocznie zakończonym prezbiterium z przyległą do niego od północy zakrystią.

Barokový bol založený nový hlavný oltár, ktorý je ešte v kostole. Oltár sa skladá z dvoch obrázkov: o povolaní apoštolov Andrzeja a Piotra a obraz sv Anne. Vo výklenku nad oltárom je gotická socha Madony s dieťaťom. Kostol sa sťahoval do Gilowice v roku 1756, udržal svoj pôvodný tvar s Rychwałdu - obdĺžnikové lodi s menším tri-sided zbor skončil s príľahlou sakristiou na sever.

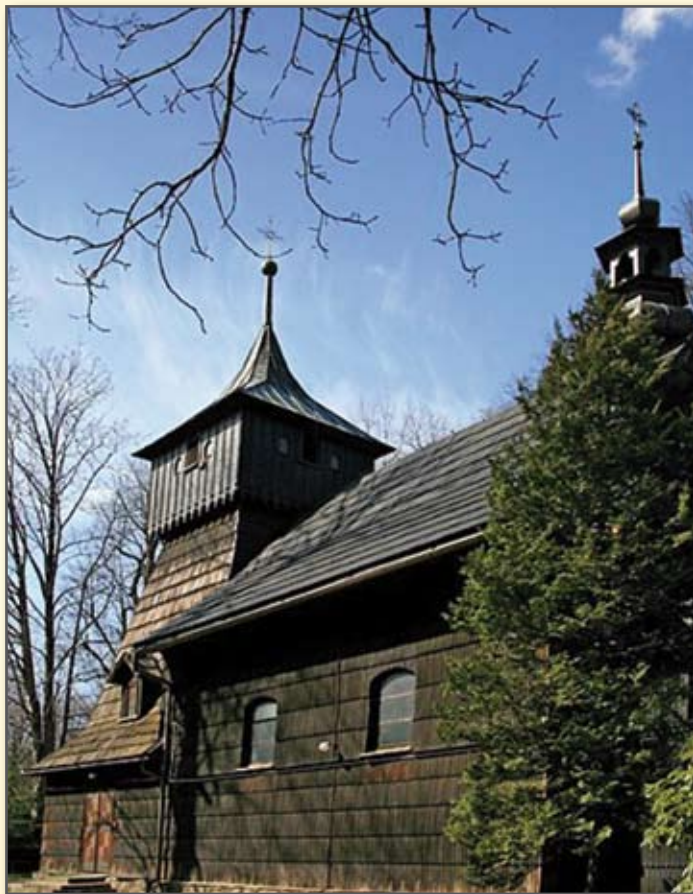
*Gilowice – kościół św. Andrzeja Apostoła – Figura Madonny z Dzieciątkiem.
Gilowice – kostol Sv Andrzeja apoštola – Soška Madony s dieťaťom.*

*Gilowice – kościół św. Andrzeja Apostoła – barokowe dekoracje.
Gilowice – kostol Sv Andrzeja apoštola – baroková výzdoba a vybavenie chrámu.*

Kościół pw. św. Jakuba w Szczyrku

Kostol Sv Jakuba v Szczyrku

Zbudowany został w latach 1797 – 1800. W czasie przebudowy, która miała miejsce w roku 1935, usunięto ściany oddzielające nawę od wieży i zastąpiono je słupami. Na wieży znajduje się dzwon z 1691 roku. Na zewnętrznej wschodniej stronie świątyni umieszczono krzyż rokokowy z 1797 roku.

*Szczyrk - kościół św. Jakuba – elewacja i wieża kościoła.
Szczyrk – kostol Sv Jakuba – kus fasády a veža kostola.*

Bol postavený v rokoch 1797-1800. Pri rekonštrukcii, ktorá prebehla v roku 1935, odstránil múr oddeľujúci loď od veže a nahradené stĺpy. Zvonica je z roku 1691. Na vonkajšej východnej strane chrámu bol umiestnený kríž rokoka 1797.

Początkowo wznoszono korpusy kościołów bez wież. Stawiano je oddzielnie w pobliżu kościołów. Pełniły one funkcje dzwonnicy oraz czatowni. Miały kwadratowy rzut i bardzo charakterystyczny, zwężający się ku górze kształt. Łączenie wież z bryłą kościoła nastąpiło w XVI i XVII wieku. Takie właśnie rozwiązanie można zaobserwować w kościele w Szczyrku. Głównymi elementami nośnymi są cztery słupy ustawione w narożnikach, wsparte na podwalinach, nachylone do środka i misternie powiązane ryglami i zastrzałami. Okazuje się, że taka konstrukcja jest bardzo stateczna i skutecznie przenosi ciężar i obciążenia dynamiczne od rozkołysanych dzwonów. Zwieńczenie wieży stanowi dach namiotowy zakończony smukłą iglicą.

Spočiatku, kostoly tela bez veže. Boli umiestnené oddelene v okolitých kostolov. Tieto funkcie slúžila ako zvonica a hliadku. Mali štvorcový pôdorys a veľmi výrazný, zužujúci sa tvar. Prepojenie s telom veže kostola došlo v šestnásty a sedemnásť storočia. To bolo riešenie môže byť videný v kostole v Szczyrku. Hlavnými prvkami sú štyri piliere nesúce umiestnené v rohoch, podporované na základoch, sklonené k centru a zložito prepojených skrutiek a výstuh. Ukazuje sa, že táto štruktúra je veľmi stabilná a efektívne prenáša váhu a dynamickým zaťažením z hojdajúcu sa zvony. Korunovať veže je pavilón strecha dokončená štíhlu vežu.

Szczyrk - kościół św. Jakuba – wieża kościoła.

Szczyrk – kostol Sv Jakuba – veža kostola.

Szczyrk - kościół św. Jakuba – drewniane rzeźby świętych.
Szczyrk – kostol Sv Jakuba – drevené sochy svätcov.

*Szczyrk - kościół św. Jakuba – fragment elewacji
i przykościelna latarnka.*

Szczyrk – kostol Sv Jakuba – kus fasády a pri kostolná lampa.

*Szczyrk - kościół św. Jakuba
– ogrodzenie wokół kościoła.*

*Szczyrk – kostol Sv Jakuba
– plot okolo kostola.*

Wokół beskidzkich kościołów zazwyczaj rosły drzewa, chroniące świątynie przed wiatrami i pożarami. Kościoły wraz z przyległymi cmentarzami otaczano murem z kamieni polnych na zaprawie glinianej lub ogrodzeniem z poziomych bali. W celu ochrony przed wodą opadową ogrodzenia nakrywano drewnianymi daszkami.

Okolo Beskydoch kostolov obyckle rastú stromy chrániť pred všetkými vetrami chrámy a oheň. Cirkvi spolu s príľahlým cintorínom obohnáný múrom polných kameňov v hlinenej malty alebo plot s horizontálnymi klade. Za účelom ochrany proti dažďu pred vodou pokrývalo sa drevený plot strechy.

Kościół pw. św. Szymona i Judy Tadeusza w Łodygowicach

Kostol Sv Šimona a Judy v Łodygowicach

Powstały w XVII wieku kościół jest zaliczany do najobszerniejszych kościołów wybudowanych w stylu śląsko – małopolskim. Świątynia w Łodygowicach jest jednonawowa, z wielobocznie zamkniętym prezbiterium. Konstrukcja zrębowo – słupowa z drewna modrzewiowego z okazałą wieżą i dwuspadowym dachem krytym gontem. Kościół jest otoczony zamkniętymi sobotami, czyli rodzajem podcieni używanymi jako schronienie dla wiernych.

*Łodygowice - kościół św. Szymona i Judy Tadeusza.
Łodygowice – kostol Sv Šimona a Judy.*

Postavený v sedemnástom storočí, je kostol považovaný za najširšie kostolov postavených v štýle Sliezska - Malá Strana. Chrám je v Łodygowicach lodi, presbytérium s polygonálnou. Horst Stavebníctvo - pilier smrekovcového dreva s nádherným vežou a šindľovou sedlovou strechou. Kostol je obklopený uzavretým sobotu, čo je druh použitých podreže ako úkryt pre veriacich.

Kościół św. Szymona i św. Judy Tadeusza w Łodygowicach zbudowany został prawdopodobnie przez opata cystersów Wilka. Na obecne miejsce został przeniesiony z okolicy dworu w Łodygowicach. Prawdopodobnie stał on tuż za okopami dworu od strony południowej i stanowił przykłasztorny kościółek cystersów. Przeniesienie świątyni na obecne miejsce nastąpiło na skutek starań proboszcza Stanisława Kaszkowica, a miało to miejsce w latach 1631 – 1634.

*Łodygowice - kościół św. Szymona i Judy Tadeusza – wieża świątyni.
Łodygowice – kostol Sv Šimona a Judy Tadeusza – veža chrámu.*

Kostol sv. Šimona a Judy Tadeusza v Łodygowicach bol pravdepodobne postavený cisterciánsky opátom Wilkom. Súčasné miesto bola presunutá z oblasti súdu v Łodygowice. Možno mal pravdu za zákopy na južnej strane ihriska a bol cisterciánsky kláštorňý kostol. Prenos z chrámu na súčasnom mieste bol kvôli snahám pastora Stanisława Kaszkowica, a to bolo v rokoch 1631-1634.

Osobno stojąca dzwonnica została w 1644 roku dostawiona do kościoła. Czterdzieści lat później powiększono prezbiterium, zaś w latach 1748 - 1799 poszerzono nawę i dobudowano boczne kaplice Matki Bożej Różańcowej i św. Franciszka z Asyżu. Od wschodniej strony do prezbiterium przylega kaplica Ogrojec z figurą Chrystusa Frasobliwego. Pod koniec XVIII wieku przebudowano wieżę z izbicą i baniastym hełmem.

*Łodygowice
- kościół św. Szymona
i Judy Tadeusza
- wieża świątyni.*

*Łodygowice
- kostol Sv Šimona
a Judy Tadeusza
- veža chrámu.*

Samostatne stojaca zvonica bola v roku 1644 pristavená do kostola. O štyridsať rokov neskôr oltáru bola rozšírená a v rokoch 1748 - 1799 rozšírená o loď a bočné kaplnky bola postavená Panny Márie ružencovej a Františka z Assisi. Z východnej strany prilieha k svätyni kaplnke so sochou Bolesného Krista. Na konci osemnásteho storočia bola prestavaná veža s izbicou a veľikým helmou.

Fotorelacja z realizacji projektu – styczeń – maj 2012 r.

Pierwsza wymiana polsko – słowacką. Warsztaty rysunkowe i fotograficzne, zajęcia z obsługi programów AutoCad i Corel Draw, spotkania promocyjne w gimnazjach powiatu żywieckiego, wycieczki dydaktyczne.

Fotorelacja z realizacji projektu – styczeń – maj 2012 r.

*Druga i trzecia wymiana polsko – słowacką. Wycieczka na Słowację,
spotkania w gimnazjach, warsztaty tworzenia makiet.*

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Zespół Szkół Budowlano-Drzewnych
im. Armii Krajowej
ul. Szkolna 2
34-300 Żywiec
Tel. 33/ 861-21-75

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w 85% w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007-2013 oraz z budżetu państwa w 10% za pośrednictwem Euroregionu Beskidy i w 5% - Powiat Żywiecki.

Projekt spolufinancovaný Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja v 85% v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko - Slovenská republika 2007 – 2013 a štátneho rozpočtu v 10% prostredníctvom Euroregionu Beskydy a 5% Žywieckim okresom.